

פשפש המעשים בזמן האבלות על החורבן

האבלות על חורבן בית המקדש היא גם על בית ראשון

תקופת בית שני התייחדה בגילוי תורה שבעל פה, אמנם בגמרא יומא (כא, ב) מבואר שגדולה מעלת בית המקדש הראשון ששרתה בו השכינה וזכו לנסים גלויים, כמו שאמרו שהיו חמשה דברים בין מקדש ראשון למקדש שני, ואלו הן, ארון וכפורת וכרובים אש ושכינה ורוח הקודש ואורים ותומים.

ולכן אף שחזר ונבנה הבית השני, מכל מקום עדיין לא נרפאנו מחורבן הבית הראשון והמעלות שהיו בו והפסדנו אותם, וכאשר אנו מתאבלים היום על חורבן בית המקדש, אין זה רק על הבית השני שחרב אלא גם על הבית הראשון.

כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו

ואמרו חז"ל (ירושלמי יומא פ"א ה"א) כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו. והביאור הפשוט, לפי שהחורבן נגרם על ידי חטאים מסויימים, ואילו לא היינו ממשיכים לחטוא באותם חטאים, גם החורבן לא היה נמשך. וכיון שאנו ממשיכים באותם חטאים, הרי אנו גורמים בעצמנו להמשך החורבן.

אמנם השפת אמת (דברים תרל"ה ד"ה התוכחות) מסביר באופן קצת שונה, שעל כל דור ודור מוטל לעבוד לתיקון חטאי הדור הקודם, וכיון שעדיין לא נבנה בית המקדש, בהכרח שעדיין יש חסרון בעבודתנו לתקן אותם חטאים שבעטיין נחרב הבית.

דבר נוסף אומר החפץ חיים (אהבת ישראל פ"ב) שכל שנה שעוברת ועדיין משיח לא בא, הרי חילול השם מתגבר יותר בעולם, ועל כן דור שלא נבנה בית המקדש בימיו ייתבע בעולם האמת לא רק על המעשים שגרמו לכך, אלא גם על חילול השם שנגרם בעקבות מה שלא עשינו להבאת המשיח.

סיבת חורבן שני בתי מקדשות

והנה סיבת חורבן בית המקדש השני היתה בגלל חסרון באהבת ישראל ואחדות, שסיפרו לשון הרע זה על זה והיתה בהם שנאת חנם (יומא ט, ב). דבר זה שייך כמובן גם אלינו.

אבל בית המקדש הראשון הרי נחרב בגלל עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים (שם). והרי אנחנו איננו חוטאים בדברים אלו, ואיזה שייכות יש לנו לעבירות אלו. אם כן מה היא עבודתנו בזמן החורבן, ואיך נתקן מה שאין לנו קשר אליו?

יסוד בנין בית המקדש בזכות עבודת האבות

והנה כתב המהר"ל (נצח ישראל פ"ד) שהסיבה שנחרב בית המקדש הראשון בעוון ג' עברות אלו, לפי שהן הפך היסוד שעליו עמד בית המקדש, ולכן גרמו אותן עבירות לטומאה שסילקה את השראת השכינה מן הבית.

ומוסיף עוד, כי בית המקדש הראשון עמד לישראל בזכות ג' אבות. ואמנם האבות היו זהירים עד קצה הגבול שלא לפגום באותם עניינים אפילו בנקודה דקה מן הדקה. אברהם נתרחק בריחוק הגמור מגילוי עריות, שאף על אשתו נזהר מלהביט. יצחק היה ההיפך מעבודה זרה, שהיה עולה תמימה והיה מוכן למסור נפשו למען רצון השם. ויעקב הוא נגד שפיכות דמים, שנזהר מהנקודה הכי קטנה של רציחה כמו שאמרו חז"ל (בראשית רבה צט, ו) שלא ראה קרי מימיו שהוא סרך שפיכות דמים.

וכיון שחטאו ישראל בג' עבירות אלו, התרועע כל היסוד שעליו היה מושתת הבית, ומשנפל היסוד נפל הבנין.

התיקון השייך עבודנו בענין ג' עבירות החמורות

הרי לנו כאן מקום לעבודה על אותם ג' חטאים, המתאימה גם בשבילנו:

בעבודה זרה - להשתדל לוותר על רצוננו למען כבוד השם.

בגילוי עריות - להתרחק ביותר מהסתכלות בנשים ולשמור על קדושת העיניים. ובפרט בדור האחרון שהמצב נהיה חמור ביותר באמצעות הטכנולוגיה והטלפון החכם, הרי זה איסור של גילוי עריות כפשוטו, ונתקיימו בנו כפשוטם דברי הגמרא (סנהדרין צז, א) שבדור שבן דוד בא בית הועד יהפוך לזנות רח"ל, ע"י המכשירים הנמצאים בתוך כיסו של כל אחד ואחד.

ובשפיכות דמים - ע"י זהירות בשמירת הברית כאמור.

עוד דרכים לתיקון ענין ג' עבירות החמורות

ויש להוסיף, הדנה אמרו חז"ל (זוהר הקדוש במדבר רלד ע"ב וע"ל שבת קה, ב, רמב"ם פ"ב מהל' דעות ה"ג) כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה. איזו עבודה זרה הוא עובד? - את

בין המצרים + פשפש המעשים בזמן האבלות על החורבן _____ שעא

עצמו! כי הכועס מאמין שרצונו חשוב מן הכל וצריך להתקיים בכל מחיר, וכשאין הדברים נעשים כרצונו הוא בא לכלל כעס.

גם בדורנו, כשהאנוכיות והאגו שולטים בכל פינה מחיינו, יש לנו הרבה עבודה בתחום הזה, שלא להתעקש ולעמוד על דעתנו ולבוא לידי כעס.

ובענין של גילוי עריות, הרי אמרו חז"ל (יומא כט, א) הרהורי עבירה קשים מעבירה. ויש לדעת שהרהורי עבירה הם גילוי עריות ממש - שלא רק שהם מביאים את האדם לידי חטא במעשה, אלא ההרהור עצמו הוא חטא ממש, אלא שבמקום לעבור במעשה הוא עובר במחשבה. גם עבירה זו קיימת אצלנו לצערנו, ויש לנו בזה עבודה רבה לשמור על נקיות המחשבה.

וכן בתחום של שפיכות דמים, הרי אמרו חז"ל (ב"מ נח, ב) המלבין פני חבירו ברבים כאילו שופך דמים. וכן אמרו (ברכות מג, ב) נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים, כי הוא מעין רציחה ממש.

כמה אנחנו צריכים להתחזק בסוגיא זו של כבוד חבירנו. איננו חושבים כלל איך מרגיש החבר כשצוחקים על חשבונו. לפעמים אנחנו נותנים מוסר לחברנו, לא מתוך דאגה לרוחניות שלו אלא מתוך רצון להשפילו, ואני מכיר בחורים שנשברו מזה לגמרי והגיע עד כדי כך שעזבו את שמירת המצוות לגמרי, השם ירחם.

הגאולה ובנין בית המקדש תלויים בעבודתנו

התיקון באותם עניינים והתשובה עליהם, הם הדרך אל הגאולה ולבנין בית המקדש. וכאשר אנו מתענים ביום זה ומתאבלים על חורבן בית המקדש, עלינו להתבונן ולחשוב על דרכי התשובה מאותן עבירות, כי זהו יסוד התענית לפשפש במעשינו ולשוב בתשובה מהחטאים ולשפר מעשינו, ועל ידי זה נזכה לקרב את הגאולה במהרה בימינו אמן.

